

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως: 65/2022
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Τμήμα Γ΄
Συνεδρίαση της 6^{ης} Ιουνίου 2022

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Σπυριδών Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Δήμητρα Κεφάλαια, Αθηνά Αλεφάντη, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Ευάγγελος Μαρίνης, Περικλής Αγγέλου, Νικόλαος Πατηνιώτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Μαρία Βασιλείου-Τρύφων, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

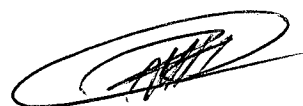
Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτοκόλλου 110660/11-04-2022 της Διεύθυνσης Κτηριακών Υποδομών (Δ12) της Γενικής Διεύθυνσης Υδραυλικών, Λιμενικών και Κτηριακών Υποδομών (Υ.Λι.Κ.Υ.) της Γενικής Γραμματείας Υποδομών που υπογράφεται από τον Υφυπουργό Υποδομών και Μεταφορών.

Περίληψη Ερωτήματος: Αν η επιβληθείσα σε βάρος εργοληπτικής επιχείρησης, αναδόχου δημοσίου έργου συντηρητική κατάσχεση από εργαζόμενο που είχε την ιδιότητα του τεχνικού διευθυντή του έργου, εις χείρας του Δημοσίου ως τρίτου, μέρους του οφειλόμενου σε αυτήν εργολαβικού ανταλλάγματος, για απαίτησή του προερχόμενη από παροχή εργασιών στο έργο, εμπίπτει στις, κατ' εξαίρεση, επιτρεπόμενες κατασχέσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 4694/1930 και την ειδική νομοθεσία περί δημοσίων έργων και συγκεκριμένα τις πρόσφατες διατάξεις του νυν ισχύοντος νόμου 4412/2016 (άρθρο 152 παρ. 11), καθώς και του προϊσχύοντος νόμου 3669/2008 (άρθρο 53 παρ. 11), δεδομένου ότι ο κατασχών-εργαζόμενος αποχώρησε από την ανάδοχο εταιρεία πριν την ημερομηνία ουσιαστικής έναρξης της κατασκευής του έργου.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

1. Με την Απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, με αριθμό ΔΝΣ/οικ. 3822/Φ2.2.1/20-01-2015 (Β' 148), εγκρίθηκε η δημοπράτηση του έργου «Υποδομή Κοινωνικής Εξυπηρέτησης για την Εγκατάσταση Κοινοχρήστων Ανελκυστήρων στις εργατικές πολυκατοικίες του Δήμου Ταύρου-Μοσχάτου» και ανατέθηκε, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 180 ν. 3669/2008 (Α' 116), η εκτέλεσή του (μελέτη και κατασκευή) στην αρμόδια καθ' ύλην υπηρεσία, Διεύθυνση Κτηριακών Υποδομών (εφεξής Δ.Κ.Υ.) της Γενικής Γραμματείας Υποδομών, η οποία ανέλαβε και τη δημοπράτησή του.
2. Με την Απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, με αριθ. πρωτ. οικ. 357/Φ.200/05-04-2016, εγκρίθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού και η ανάθεση του έργου στην ΑΝΩΝΥΜΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, με την επωνυμία «Τ... Α.Ε.» (εφεξής «ανάδοχος»).
3. Στις 09-06-2016 υπογράφηκε η Σύμβαση για την κατασκευή του έργου, ποσού 334.497,59 ευρώ (με Φ.Π.Α.), με συμβατική προθεσμία περαίωσης δέκα (10) μήνες από την υπογραφή της, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της αναδόχου. Τη σύμβαση υπέγραψε για την ανάδοχο ο Π.Τ., ως νόμιμος εκπρόσωπός της, σύμφωνα με το από 8-6-2016 Πρακτικό Συνεδρίασης του Δ.Σ. αυτής. Στο Άρθρο 4 της Σύμβασης ορίστηκε ότι η ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης (09-06-2016) αποτελεί, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, και ημερομηνία εγκατάστασης της αναδόχου στο έργο.
4. Η ανάδοχος κηρύχθηκε έκπτωτη από το έργο δύο φορές -την 18-10-2016 και 18-4-2018- με σχετικές αποφάσεις της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, διότι δεν είχε συμμορφωθεί στις Ειδικές Προσκλήσεις που της απευθύνθηκαν για εκτέλεση των εργασιών που προβλέπονταν στο εγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα του έργου. Οι ενστάσεις που άσκησε κατά των αποφάσεων κήρυξης της έκπτωτης έγιναν δεκτές με αποφάσεις του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, με το αιτιολογικό ότι είχε υλοποιήσει το μεγαλύτερο ποσοστό των οριζόμενων στην Ειδική Πρόσκληση εργασιών.
5. Η ανάδοχος με επιστολή της (που έλαβε αριθ. πρωτ. ΔΚΥ/214/16-2-2017) υπογεγραμμένη από τον Π.Τ. -ως Διευθυντή Έργων- κοινοποίησε στη Δ.Κ.Υ. εννέα (9) άδειες-εγκρίσεις εργασιών μικρής κλίμακας σε ισάριθμες πολυκατοικίες, με την επισήμανση ότι τρεις (3) θέσεις ανελκυστήρων στις αντίστοιχες πολυκατοικίες είχαν

αλλάξει θέση λόγω της ύπαρξης ρυμοτομικής γραμμής, ενώ, εν συνεχεία, με την 1-6-2017 επιστολή της (που έλαβε αριθ. πρωτ. ΤΚ/78/1-6-2017) κατέθεσε στο Τμήμα Κατασκευών της Δ.Κ.Υ. την οριστική στατική μελέτη εφαρμογής ενός (1) εκ των ανελκυστήρων για έγκριση.

6. Με Απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών (με αριθ. πρωτ. ΔΚΥ/443/Φ. 200/2-6-2017) εγκρίθηκε η 1η παράταση της συνολικής προθεσμίας περαίωσης του έργου, σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ. 8 β' του ν. 3669/2008, χωρίς αναθεώρηση, μέχρι και τις 9-8-2017. Με διαδοχικές αποφάσεις, με τελευταία την, με αριθ. 359334/13-12-2021, Απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, εγκρίθηκαν, κατόπιν υποβολής σχετικών αιτημάτων της αναδόχου, συνολικά δέκα (10) παρατάσεις της συνολικής προθεσμίας περαίωσης του έργου, μέχρι και την 28η-02-2022, επειδή κρίθηκαν σκόπιμες για το συμφέρον του έργου.

7. Με επιστολή της αναδόχου (που έλαβε αριθ. πρωτ. Δ21/509/28-3-2018) στην οποία υπογράφει ο Π.Τ. -ως Διευθυντής Έργων- η ανάδοχος υπέβαλε στο Τμήμα Κατασκευών της Δ.Κ.Υ. τις αναθεωρήσεις των εγκρίσεων εργασιών μικρής κλίμακας, για τις εννέα (9) πολυκατοικίες, με διάρκεια ισχύος μέχρι τις 27-9-2018.

8. Με έγγραφό της (με αριθ. πρωτ. Δ21/1390/24-10-2018) η Διεύθυνση Κεντρικού Εργαστηρίου Δημοσίων Έργων (Δ.Κ.Ε.Δ.Ε.) υπέβαλε στο Τμήμα Κατασκευών της Δ.Κ.Υ. την από 30-08-2018 Γεωτεχνική Έρευνα του έργου, που συντάχθηκε μετά από αίτηση της αναδόχου και αφορά στην εκτίμηση των γεωτεχνικών συνθηκών θεμελίωσης των ανελκυστήρων, μετά από εκτέλεση εργαστηριακών επιτόπιων δοκιμών.

9. Ήδη, ο Π.Τ., ο οποίος εργαζόταν από την 1-1-2005 στην ανάδοχο με την ειδικότητα του Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και του Τεχνικού Διευθυντή αυτής αποχώρησε από αυτήν την 1-8-2018.

10. Με τις επιστολές της (που έλαβαν αριθ. πρωτ. Δ21/1390/24-10-2018, Δ21/1446/6-11-2018) η ανάδοχος, αφού έλαβε υπόψη της τη συνταχθείσα Γεωτεχνική Έρευνα, υπέβαλε νέες ολοκληρωμένες Στατικές, Αρχιτεκτονικές και Ηλεκτρομηχανολογικές Μελέτες για δύο (2) ανελκυστήρες, καθώς και σχέδιο Ανακεφαλαιωτικού Πίνακα Εργασιών (Α.Π.Ε.).

11. Με Απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών (με αριθ. πρωτ. Δ21/1300πε/ΦΓ07/15-01-2020) εγκρίθηκε η τροποποίηση του αντικειμένου της σύμβασης [δηλαδή, η τελική κατασκευή πέντε (5) ανελκυστήρων αντί εννέα (9)] και ο υποβληθείς 1ος Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Εργασιών (Α.Π.Ε.).

12. Σύμφωνα με το εγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, ημερομηνία έναρξης του έργου ήταν η 11-02-2020. Τελικά, η έναρξη κατασκευής του έργου με χωματουργικές εργασίες (εκσκαφές βάσεων) έγινε στις 24-02-2020, αφού προηγήθηκαν η έκδοση και κοινοποίηση στην Υπηρεσία των απαιτούμενων αδειών μικρής κλίμακας και η ενημέρωση των αρμόδιων φορέων (βλ. σχετική βεβαίωση της Δ.Κ.Υ., με αριθ. πρωτ. 137585/27-5-2021).

13. Με έγγραφό της, με αριθ. πρωτ. 89029/05-11-2020, η Διευθύνουσα Υπηρεσία (Δ.Κ.Υ./Δ21) διαβίβασε προς πληρωμή τον 2ο Λογαριασμό του έργου -που είχε εγκριθεί στις 15-10-2020- με συνημμένα τα δικαιολογητικά πληρωμής του, στο Τμήμα Εκτέλεσης Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) της Διεύθυνσης Οικονομικής Διαχείρισης.

14. Η Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης (Τμήμα Εκτέλεσης Π.Δ.Ε.) επέστρεψε (με το 117911/3-12-2020 έγγραφό της) στην Δ.Κ.Υ. (Δ21) το αίτημα πληρωμής του 2ου Λογαριασμού του έργου, σε συνέχεια επίδοσης σε αυτήν ως τρίτου, νομίμως κυρωμένου επισήμου αντιγράφου της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιά (διαδικασία Ασφαλιστικών Μέτρων), με αριθμό 1037/2020, με την οποία γίνεται μερικά δεκτή η από 25-10-2019 αίτηση του Π.Τ. και διατάσσεται η συντηρητική κατάσχεση κάθε κινητής και ακίνητης περιουσίας της καθ' ης η αίτηση (αναδόχου) και κάθε δικαιώματος και απαίτησης αυτής, είτε βρίσκονται στα χέρια της, είτε στα χέρια τρίτου, για να εξασφαλιστεί η απαίτηση του αιτούντος κατά της καθ' ης, απορρέουσας από την εργασιακή του σχέση με αυτήν μέχρι του ποσού των 75.000 ευρώ, με επιταγή, από την επίδοση του κατασχετηρίου, το Ελληνικό Δημόσιο -και δη το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών και ειδικότερα η Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισής του- να αρνηθεί την καταβολή του ως άνω ποσού στην κατασκευαστική τεχνική εταιρεία (ανάδοχο) από την ημέρα επιβολής της κατάσχεσης και μέχρις αποκτήσεως τίτλου εκτελεστού, άλλως, σε περίπτωση μη υπάρξεως ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών προς την ως άνω οφειλέτριά του, να παρακρατεί το σύνολο των χρηματικών απαιτήσεων που καθίστανται ληξιπρόθεσμες και απαιτητές, μέχρι του ποσού των 75.000 ευρώ.

15. Το Δημόσιο, μετά την επίδοση του κατασχετηρίου, δεν κατέθεσε δήλωση (καταφατική ή αρνητική), δια του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Οικονομικής Διαχείρισης, ως τρίτος, στη γραμματεία του Ειρηνοδικείου, εντός της προθεσμίας των 30 ημερών από την επομένη της επίδοσης, επομένως, συντρέχει παράλειψη, εξομοιούμενη κατά τον νόμο (παράγραφος 3 του άρθρου 985 του Κ.Πολ.Δ. σε συνδυασμό με το εδάφιο β' της παραγράφου 3 του άρθρου 145 του ν. 4270/2014) με αρνητική δήλωση.

16. Σε συνέχεια της επιστροφής του αιτήματος πληρωμής του 2^{ου} Λογαριασμού, η Δ.Κ.Υ. (Δ21) απέστειλε έγγραφο (με αριθ. πρωτ. 123513/9-12-2020) προς την ανάδοχο, με το οποίο, αφού της επισήμανε το πραγματικό γεγονός ότι σύμφωνα με τον φάκελο του έργου, ο Τ.Π. είχε ορισθεί από την ίδια την εταιρεία διευθυντής του έργου, για το χρονικό διάστημα από 12-10-2016 μέχρι 27-7-2018, όπως προέκυπτε και από σχετικές επιστολές της εταιρείας προς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 11 του άρθρου 53 του ν. 3669/2008, την κάλεσε να προσκομίσει άμεσα τα απαιτούμενα στοιχεία ή τυχόν μεταγενέστερες δικαστικές αποφάσεις, προκειμένου να διεκπεραιωθεί η 2^η εντολή πληρωμής.

17. Η ίδια υπηρεσία (Δ.Κ.Υ.) στις 4-2-2021, επαναπροώθησε τον φάκελο του αιτήματος πληρωμής του 2^{ου} λογαριασμού του έργου, προς τη Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης (Τμήμα Εκτέλεσης Π.Δ.Ε.), εμφανίζοντας ως δεδομένα ότι «*συντρέχουν οι προϋποθέσεις εκχώρησης του εργολαβικού ανταλλάγματος στον Π...Τ..., όταν αποκτήσει εκτελεστό τίτλο*», σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις, «*διότι είχε ορισθεί από τον ανάδοχο διευθυντής του έργου του θέματος για την περίοδο 31-10-2016 μέχρι 31-7-2018*» και ότι «*σύμφωνα με την 1037/2020 απόφαση συντηρητικής κατάσχεσης εις χείρας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών πρέπει να γίνει δέσμευση ποσού στο έργο μέχρι 75.000 ευρώ και εκχώρησή του στον Π...Τ... όταν αποκτήσει εκτελεστό τίτλο*».

18. Προ της κατάθεσης της αίτησης συντηρητικής κατάσχεσης, ο κατασχών- εργαζόμενος είχε καταθέσει αγωγή (με αριθ. κατάθ. 6904/3462/24-7-2019) ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιά, κατά τη διαδικασία των εργατικών διαφορών, κατά της αναδόχου, αξιώνοντας την καταβολή σε αυτόν της διαφοράς μεταξύ των συμφωνηθεισών και των καταβληθεισών πραγματικών αποδοχών του, για το χρονικό διάστημα από 1-12-2014 έως 31-7-2018, με κύρια νομική βάση τη σχέση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου μεταξύ αυτού και της αναδόχου, επικουρική βάση την από 1-1-2005 έγγραφη σύμβαση μίσθωσης ανεξάρτητων υπηρεσιών υπογραφείσα από τον ίδιο και την εταιρεία και όπως επικουρική βάση τις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού. Συζητηθείσης δε αυτής εκδόθηκε η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιά, με αριθμό 2753/2020, με την οποία το Δικαστήριο έκανε μερικά δεκτή την αγωγή, αναγνώρισε ότι η μεταξύ των διαδίκων συμβατική σχέση αποτελεί σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, υποχρέωσε την εναγόμενη εταιρεία να καταβάλει στον ενάγοντα ποσό 116.846,34 ευρώ νομιμοτόκως και κήρυξε την απόφαση προσωρινά εκτελεστή για το ποσό των 30.000 ευρώ.

19. Η ανάδοχος άσκησε ανακοπή (με αριθ. κατάθ. 9575/2020) ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιά κατά του Π.Τ. και της επιβληθείσας σε βάρος της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου -δυνάμει της με αριθ. 1037/2020 απόφασης ΜΠΠειραιά- η οποία, συζητήθηκε και αναμένεται η έκδοση δικαστικής απόφασης.

20. Εν συνεχεία, η ανάδοχος απέστειλε προς την Δ.Κ.Υ. (Δ21) εξώδικη όχληση-δήλωση-διαμαρτυρία (με αριθ. πρωτ. Φ.468/23221/ΓΓΑΒΚ/20-12-2021) για την παρακράτηση και μη καταβολή σε αυτήν του συνολικού ποσού του εγκεκριμένου και πιστοποιημένου λογαριασμού, εξαιτίας της επιβληθείσας σε βάρος της συντηρητικής κατάσχεσης, καλώντας την Υπηρεσία να της καταβληθεί το σύνολο του οφειλόμενου σε αυτήν εργολαβικού ανταλλάγματος, επιφυλασσόμενη των δικαιωμάτων της, προβάλλοντας ότι η επιβληθείσα σε βάρος της, εις χείρας του Δημοσίου ως τρίτου κατάσχεση, μέρους ύψους 75.000 ευρώ- του 2^{ου} Λογαριασμού του έργου- είναι αυτοδίκαια άκυρη, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 1, 3 και 4 του άρθρου 4 και 6 του ν. 4694/1930, για τον λόγο ότι ο κατασχών εργαζόταν στην εταιρεία μέχρι την 1-8-2018, η δε ημερομηνία έναρξης του έργου ήταν η 11-02-2020, δηλαδή, έγινε σε χρονικό σημείο, κατά το οποίο ο παρασχών εργασίες στην εταιρεία είχε ήδη αποχωρήσει από αυτήν.

Νομοθετικό Πλαίσιο

21. Στις διατάξεις των παραγράφων 1, 2, 3 και 4 του άρθρου 4 του ν. 4694/1930- «Ακατάσχετο αποδοχών εργατών-ιδιωτ. Υπαλλήλων κλπ.»- (Α' 1), του οποίου η ισχύς διατηρήθηκε με το άρθρο 52 παρ. 11 του ΕισΝ.ΚΠολ.Δ.¹, ορίζονται τα εξής: «1. Απαγορεύεται η εκχώρησις ή κατάσχεσις των προς εργολάβους οφειλομένων, εις αντάλλαγμα της κατασκευής έργου, προς εκτέλεσιν του οποίου ο εργολάβος χρησιμοποιεί την εργασίαν τρίτων, ως επίσης και των οφειλομένων εις αντάλλαγμα προμηθείας υλικών, ειδών μηχανημάτων ή εργαλείων προς εκτέλεσιν έργων. 2. Επιτρέπεται η εκ μέρους του αναδόχου του έργου εκχώρησις χρηματικής απαιτήσεως, για την οποία έχει συνταχθεί και εγκριθεί πιστοποίηση εκ της κατασκευής έργου, σε αναγνωρισμένες τράπεζες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή προμηθευτές υλικών και μηχανημάτων για την εκτέλεση του έργου εκ του οποίου προέρχεται η απαίτησις ή εργάτες και υπαλλήλους που χρησιμοποιήθηκαν ή χρησιμοποιούνται για την κατασκευή του. 3. Κατ' εξαίρεσιν, επίσης

¹ Άρθρο 52 ΕισΝ.ΚΠολΔ. «Διατηρούμενες διατάξεις. Διατηρούνται σε ισχύ 1).....11) οι διατάξεις νόμων που προβλέπουν τις προϋποθέσεις με τις οποίες είναι δυνατή η κατάσχεση των απαιτήσεων εργολάβων,....22)»

επιτρέπεται η κατάσχεσις των προς εργολάβους, οφειλομένων, υπό των παρασχόντων υλικά δια την εκτέλεσιν του έργου ή υπό των παρασχόντων εργασίαν εργατών, τεχνιτών ή υπαλλήλων του εργολάβου, ουχί όμως και υπό των υπερβολαβικώς αναλαβόντων την εκτέλεσιν μέρους ή του όλου έργου.4. Η απαγόρευσις της εκχώρησεως ή κατασχέσεως ισχύει καθ' όλην την διάρκειαν εκτελέσεως του έργου και ένα μήνα μετά την περαίωσιν αυτού.»

22. Στη διάταξη του άρθρου 53 του ν. 3669/2008 «Κύρωση της Κωδικοποίησης της Νομοθεσίας Κατασκευής Δημόσιων Έργων» (Α'116)², μετά την τροποποίησή της ουσιωδώς με το άρθρο 134 του ν. 4070/2012 (Α'82), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 53 Λογαριασμοί – Πιστοποιήσεις

1. Η πληρωμή στον ανάδοχο του εργολαβικού ανταλλάγματος γίνεται τμηματικά, με βάση τις πιστοποιήσεις των εργασιών που έχουν εκτελεσθεί μέσα στα όρια του χρονοδιαγράμματος εργασιών. ...2. Η πραγματοποίηση τόσο των τμηματικών πληρωμών όσο και της οριστικής πληρωμής του εργολαβικού ανταλλάγματος, ..., γίνεται με βάση τους λογαριασμούς και τις πιστοποιήσεις. 3.....8. Οι λογαριασμοί υποβάλλονται στη διευθύνουσα υπηρεσία που τους ελέγχει και τους διορθώνει. ...Ο λογαριασμός, μετά τον έλεγχο, εγκρίνεται από τη διευθύνουσα υπηρεσία. Ο εγκεκριμένος λογαριασμός αποτελεί την πιστοποίηση για την πληρωμή του αναδόχου («πληρωτέο εργολαβικό ανάλλαγμα»). 9.....11. Απαγορεύεται η εκχώρηση του εργολαβικού ανταλλάγματος ή η κατάσχεσή του στα χέρια του κυρίου του έργου, καθ'όλη τη διάρκεια της εκτέλεσής του και για ένα μήνα μετά την περαίωσή του. Κατ' εξαίρεση επιτρέπονται: α) η αρχική ή εκ των υστέρων εκχώρηση, εν όλω ή εν μέρει, του πληρωτέου εργολαβικού ανταλλάγματος, όπως αυτό προσδιορίζεται στους λογαριασμούς που υποβάλλονται και εγκρίνονται, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 8, κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του έργου, όταν πρόκειται για την κάλυψη οφειλής του αναδόχου από την προμήθεια υλικών και μηχανημάτων προς εκτέλεση του έργου ή από παροχή εργασίας που παρασχέθηκε από εργάτες ή

² Η διάταξη του άρθρου 53 του ν. 3669/2008, το οποίο, εξάλλου, είχε κωδικοποιήσει τις παραγράφους 9 και 10 του άρθρου 5 του ν. 1418/1984 και το άρθρο 40 του ΠΔ 609/1985, καταργήθηκε με το άρθρο 152 του ν. 4412/2016 «Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ ΕΕ και 2014/25/ΕΕ) (Α'147). Ο ν. 4412/2016, όμως, σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 376 αυτού, εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κατασκευής έργων, των οποίων η έναρξη της διαδικασίας σύναψής τους λαμβάνει χώρα μετά την έναρξη ισχύος του (δηλαδή από 8-8-2016). Η μεταβατική διάταξη του άρθρου 376 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 71 ν. 4782/2021 (Α'36/09.03.2021), σύμφωνα, δε, με το άρθρο 140 παρ. 5 αυτού, καταλαμβάνει διαγωνισμούς, που θα προκηρυχθούν μετά την 1.9.2021.

υπαλλήλους αυτού, στην εκτέλεση του έργου, ή σε αναγνωρισμένες τράπεζες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και β) η κατάσχεση του εργολαβικού ανταλλάγματος από τους προμηθευτές υλικών και μηχανημάτων του έργου ή από εργάτες και υπαλλήλους του, όπως και τους υπεργολάβους που αποδεδειγμένα χρησιμοποιούνται στο έργο από τον ανάδοχο.....».

23. Στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Π.Δ. 503/1985-Α'182), όπως ισχύει, ορίζονται, σε συνάφεια, τα εξής:

Άρθρο 982. Κατάσχεση στα χέρια τρίτου «1. Μπορούν να κατασχεθούν α) χρηματικές απαιτήσεις εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση κατά τρίτων μη εξαρτώμενες από αντιπαροχή... β)...2. Εξαιρούνται από την κατάσχεση α)...ζ) απαιτήσεις που προβλέπονται σε ειδικότερους νόμους ως ακατάσχετες. 3.....».

Άρθρο 984. «1....2. Απαγορεύεται και δεν παράγει έννομες συνέπειες για τον κατασχόντα η εξόφληση από τον τρίτο της κατασχεμένης απαίτησης ή ο συμψηφισμός της με μεταγενέστερη απαίτηση, καθώς και η απόδοση σε εκείνον κατά του οποίου έγινε η κατάσχεση ή η διάθεση σε τρίτους του κατασχεμένου, αφότου του επιδοθεί το έγγραφο του άρθρου 983Όταν πρόκειται για χρηματικές απαιτήσεις, η απαγόρευση αφορά μόνο το ποσό για το οποίο έγινε η κατάσχεση. 3....5...». ³

Άρθρο 985 «1. Μέσα σε οκτώ (8) ημέρες αφότου του επιδοθεί το κατασχετήριο, ο τρίτος οφείλει να δηλώσει αν υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε, αν έχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα και αν επιβλήθηκε στα χέρια του άλλη κατάσχεση και συνάμα να αναφέρει ποιος την επέβαλε και για ποιο ποσό.2. Η δήλωση της παρ. 1 κατατίθεται εγγράφως στη γραμματεία του ειρηνοδικείου του τόπου της κατοικίας εκείνου που δηλώνει.....3. Η παράλειψη της δήλωσης εξομοιώνεται με αρνητική δήλωση. Αν η δήλωση παραλειφθεί ή είναι ανακριβής, ο τρίτος ευθύνεται να αποζημιώσει αυτόν που επέβαλε την κατάσχεση.»

³ Οι ιδιαίτεροι διαδικαστικοί κανόνες γενικής εφαρμογής που ρυθμίζουν την κατάσχεση εις χείρας του Δημοσίου ως τρίτου πρέπει να τηρηθούν, ώστε η κατάσχεση να είναι έγκυρη και αποτυπώνονται όσον αφορά το Δημόσιο, ως κύριο του έργου και οφειλέτη της αμοιβής του εργολάβου στο άρθρο 145 του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού (ν. 4270/2014-Α' 143) -και πριν από τον νόμο αυτόν στο άρθρο 95 του ν. 2362/1995 (Α'247), στην παράγραφο 5 του οποίου ορίζεται ότι η μη τήρηση των διατάξεων του άρθρου αυτού επάγει την ακυρότητα της εις χείρας του Δημοσίου κατάσχεσης και ότι επί άκυρης εις χείρας του κατάσχεσης, το Δημόσιο δεν υποχρεούται σε καμία δήλωση. (βλ. ΑΠ 197/2005, ΓνωμΝΣΚ 177/2005).

24. Στη διάταξη του άρθρου 145 του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού (ν. 4270/2014 -Α' 143) ορίζονται τα εξής:

Κατάσχεση εις χείρας του Δημοσίου και εκχώρηση

«1. Η κατάσχεση χρηματικής απαίτησης εις χείρας του Δημοσίου, ως τρίτου, γίνεται, τηρουμένων και των λοιπών όρων και προϋποθέσεων, οι οποίες προβλέπονται στην κείμενη νομοθεσία, με κοινοποίηση του κατασχετηρίου σωρευτικά: α...β...2.....3α.....β. Η προθεσμία υποβολής της, κατ' άρθρο 985 παραγράφου 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, δήλωσης του Δημοσίου, ως τρίτου, είναι τριάντα (30) ημέρες και αρχίζει από την επομένη της επίδοσης του κατασχετηρίου στην αρμόδια για την πληρωμή της συγκεκριμένης οφειλής του Δημοσίου υπηρεσία,.....4. ...5. Η μη τήρηση των διατάξεων του παρόντος άρθρου επάγεται την ακυρότητα της εις χείρας του Δημοσίου κατάσχεσηςλαμβανομένων υπόψη υπό των δικαστηρίων και αυτεπάγγελα. Επί άκυρης εις χείρας του κατάσχεσης, το Δημόσιο δεν υποχρεούται σε καμία δήλωση»

25. Ο ορισμός του «έργου» παρέχεται στο Άρθρο 2 (στην αρχική έκδοσή του) παρ. 1 περ. 7 του ν. 4412/2016, όπου, σε αντιστοιχία με τον ορισμό της Οδηγίας 2014/24⁴, ορίζεται ότι: «7) ως «έργο» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών μηχανικού το οποίο επαρκεί αυτό καθαυτό για την εκπλήρωση μιας οικονομικής ή τεχνικής λειτουργίας. Η εκτέλεση των εργασιών του προηγούμενου εδαφίου απαιτεί ιδίως την εφαρμογή μελέτης κατά την έννοια του παρόντος με τη χρήση τεχνικών γνώσεων και μεθόδων και αφορούν νέες κατασκευές, επεκτάσεις, ανακαινίσεις, επισκευές, συντηρήσεις, λειτουργία και κατεδαφίσεις όλων των υποδομών, ιδίως στις κατηγορίες,, ηλεκτρομηχανολογικών,, ανελκυστήρων.....ή όπως οι κατηγορίες αυτές διαμορφώνονται κατά τις κείμενες διατάξεις και των υποδομών εκ του συνδυασμού των ανωτέρω κατηγοριών».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

⁴ Στον ν. 1418/1984 οι ορισμοί περιλήφθηκαν στο άρθρο 3, εν συνεχεία μεταφέρθηκαν στο άρθρο 1 παρ. 7 του ν. 3669/2008. Οι ορισμοί της παραγράφου 7 του άρθρου 1 του ν. 3669/2008, ελάχιστοι σε σχέση με τους απαιτούμενους για την ερμηνεία του νόμου περιλήφθηκαν, αυτούσιοι, στο άρθρο 2 του ν. 4412/2016.

26. Κατά τη διάταξη του άρθρου 4 του ν. 4694/1930, με την οποία καθορίσθηκε ως ακατάσχετο το εργολαβικό αντάλλαγμα, η ισχύς της οποίας διατηρήθηκε με το άρθρο 52 του ΕισΝΚΠολΔ, απαγορεύεται καθ' όλη τη διάρκεια της εκτέλεσης του έργου και ένα μήνα μετά την αποπεράτωσή του, η κατάσχεση των οφειλομένων προς εργολάβους, σε αντάλλαγμα της κατασκευής του έργου για την εκτέλεση του οποίου ο εργολάβος χρησιμοποιεί την εργασία τρίτων ή προμηθεύεται προς τούτο υλικά από τρίτους ή μηχανήματα κλπ.⁵ Εξαιρέση στον κανόνα αυτόν του ακατάσχετου του εργολαβικού ανταλλάγματος, προβλέπεται από τον νόμο όταν πρόκειται για απαιτήσεις εκείνων που απασχολήθηκαν στο έργο ως εργάτες, τεχνίτες ή υπάλληλοι ή παρείχαν υλικά για την εκτέλεση του έργου, δηλαδή για απαιτήσεις από παροχή εργασίας ή προμήθεια υλικών για το έργο.

27. Κατά την έννοια και τον σκοπό της διάταξης αυτής, η οποία αποβλέπει στην εξασφάλιση της απρόσκοπτης εκτέλεσης και αποπεράτωσης του έργου, η καθιερούμενη απαγόρευση της κατάσχεσης τάσσεται τόσο υπέρ του εργολάβου όσο και υπέρ του εργοδότη⁶ (βλ. ΑΠ 1948/2014, ΑΠ 1949/2014, ΑΠ 487/2005, ΑΠ 41/2003, ΤρΕφΔωδ 121/2015, ΕΑ1973/2011) και ισχύει, αφού ο νόμος δεν διακρίνει, τόσο στην αναγκαστική όσο και στη συντηρητική κατάσχεση (ΑΠ 41/2003). Η λογική των κατά τον νόμο τμηματικών πληρωμών στον ανάδοχο -διάταξη που μάλιστα ανήκει στον σκληρό πυρήνα του δικαίου των δημοσίων έργων, αφού δεν επιδέχεται παρέκκλιση κατά το άρθρο 180 του ν. 3669/2008 και ήδη κατά το άρθρο 181 του ν. 4412/2016- σκοπεύει στο να του παράσχει την αναγκαία ταμειακή ευχέρεια για την κατασκευή του έργου, ευχέρεια η οποία δεν θα υπήρχε αν είχαν τη δυνατότητα οι δανειστές του να κατάσχουν στα χέρια του

⁵ Η επιβολή έγκυρης κατάσχεσης επιφέρει αδυναμία πληρωμής της απαίτησης (δηλαδή του ποσού του λογαριασμού) στον ανάδοχο και την υποχρέωση καταβολής της στον κατασχόντα (όπως προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 982 και επ. ΚΠολΔ). Τυχόν επιβληθείσα κατάσχεση από πρόσωπο που δεν εμπίπτει στις εξαιρέσεις θεωρείται αυτοδικαίως άκυρη (βλ. ΑΠ 1948, 1949/2014) και ο τρίτος (φορέας εκτέλεσης του έργου) δεν υποχρεούται σε υποβολή δήλωσης τρίτου. Η παρά το ανωτέρω κώλυμα εσφαλμένη καταβολή στον ανάδοχο δεν ελευθερώνει τον εργοδότη απέναντι στον κατασχόντα, άρα δεν δικαιούται να αρνηθεί νομίμως τη νέα καταβολή (επιδιώκοντας ενδεχομένως περαιτέρω την επιστροφή του ποσού από τον ανάδοχο που εισέπραξε μη νομίμως, με τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού – άρθρα 904 επ. ΑΚ)

⁶ Έτσι, σε περίπτωση κατάσχεσης εις χείρας του εργοδότη, ως τρίτου, των οφειλόμενων απ' αυτόν προς τον εργολάβο ως ανταλλάγματος της παροχής του έργου, δεν ισχύουν οι, εκ των άρθρων 987 και 262 παρ. 2 ΚΠολΔ, περιορισμοί των δυναμένων να προταθούν κατά της κατασχέσεως ενστάσεων του τρίτου, για τον εργοδότη, στον οποίο παρέχεται το δικαίωμα να προσβάλει την κατάσχεση αυτή και για άλλους λόγους και μάλιστα για ουσιαστική ακυρότητα, που προκύπτει από το ακατάσχετο της αντίστοιχης απαίτησεως, εξ' ιδίου δικαίου πλέον, αφού, η απαγόρευση θεσπίστηκε και προς το συμφέρον αυτού (εργοδότη). Τις ακυρωτικές δε ενστάσεις μπορεί να προτείνει ο τρίτος και αν ακόμη δεν περιέχονται στη δήλωσή του, είτε με επιθετικά μέσα και ειδικότερα με ανακοπή των άρθρων 583-585 ΚΠολΔ, είτε με αμυντικά μέσα, αμυνόμενος κατά των επιθετικών πράξεων του κατασχόντος δανειστή, όπως στις δίκες κατόπιν ανακοπής κατά της αρνητικής δηλώσεως του τρίτου, σύμφωνα με το άρθρο 986 ΚΠολΔ (ΑΠ 487/2005).

εργοδότη το οφειλόμενο εργολαβικό ανταλλάγμα ή ο ίδιος να εκχωρήσει τις μέλλουσες απαιτήσεις του σε τράπεζες για την εξυπηρέτηση άλλων υποχρεώσεών του (βλ. ΑΠ 1948/2014, ΑΠ 41/2003, ΑΠ 544/1993, ΑΠ 725/1989, ΤρΕφΔωδ 121/2015, ΕφΔωδ 281/2009).

28. Η απαγόρευση κατάσχεσης εργολαβικού ανταλλάγματος ισχύει και στην ειδική νομοθεσία περί δημοσίων έργων και εξειδικεύεται στη διάταξη της παραγράφου 11 του άρθρου 53 του ν. 3669/2008⁷, που συνεχίζει να εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κατασκευής έργων των οποίων η έναρξη της διαδικασίας σύναψής τους λαμβάνει χώρα προ της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του νόμου 4412/2016⁸ και, επομένως, είναι εφαρμοστέα στην προκειμένη περίπτωση, ως εκ του χρόνου υπογραφής της σύμβασης -9/6/2016- (βλ. ΣΤΕ 2268/2018 σκ. 3, ΑΠ 147/2021, ΕφΠατρ 1191/2021). Η απαγόρευση αυτή είναι διαχρονική, δεδομένου ότι η διάταξη επαναλήφθηκε αυτούσια στην παράγραφο 11 του άρθρου 152 του ν. 4412/2016, στην αρχική και στην ισχύουσα μορφή του, ενώ, η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 12 εδ. β' του προγενέστερου ν. 1418/1984, ως προς το ζήτημα της κατάσχεσης και εκχώρησης του εργολαβικού ανταλλάγματος, παρέπεμπε προς εφαρμογή στις ισχύουσες διατάξεις (μεταξύ αυτών και στη διάταξη του άρθρου 4 του ν. 4694/1930).

29. Παγίως νομολογιακά έχει κριθεί ότι, η εξαίρεση από την απαγόρευση κατάσχεσης μιας κατηγορίας δανειστών και ειδικότερα των εργαζομένων στο έργο και των προμηθευτών των υλικών για την κατασκευή του έργου, δεν αντίκειται στην καθιερωμένη από το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ίσης μεταχείρισης των πολιτών από τον νόμο, δεδομένου ότι η εξαίρεση αυτή αναφέρεται σε μια μικρή κατηγορία πιστωτών, οι οποίοι έχουν σχέση με το εκτελούμενο έργο, εφόσον με την προσφορά εργασίας και υλικών, αντιστοίχως, συμβάλλουν αυτοί στην αποπεράτωσή του. Δεν πρόκειται, δηλαδή, περί κατηγορίας δανειστών ουσιωδώς ομοίας προς τις λοιπές κατηγορίες δανειστών, οπότε, η διαφορετική μεταχείριση των απαιτήσεών τους είναι δικαιολογημένη. (ΑΠ 539/1993, ΑΠ 544/1993, ΑΠ 725/1989).

30. Έτσι, ο κανόνας του ακατάσχετου του εργολαβικού ανταλλάγματος κάμπτεται μόνο υπέρ των εργαζομένων που απασχολούνται στο έργο και υπέρ των προμηθευτών του

⁷ Όπως η παράγραφος 11 του άρθρου 53 του ν. 3669/2008 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 4 του άρθρου 134 ν. 4070/2012 (Α' 82). Στην προγενέστερη μορφή της όριζε ότι «Για την κατάσχεση και εκχώρηση του εργολαβικού ανταλλάγματος, εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις.»

⁸ Όπως ορίζεται στις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 376 παρ. 1 και 2 του ν. 4412/2016 (βλ. αντίστοιχα και Υποσημ. 2)

έργου (με τη διάταξη της παραγράφου 11 του άρθρου 53 του ν.3669/2008 -μετά την αντικατάστασή της- επιτρέπεται πλέον και στους υπεργολάβους που αποδεδειγμένα χρησιμοποιούνται στο έργο από τον ανάδοχο), η δε άρση του ακατάσχετου, στις περιπτώσεις αυτές, δεν αντιβαίνει στη γενικότερη λογική που διέπει το ακατάσχετο, αφού, ούτως ή άλλως, μέρος του καταβαλλόμενου εργολαβικού ανταλλάγματος κατευθύνεται στην πληρωμή των υποχρεώσεων αυτών του αναδόχου. Επομένως, το ασφαλές κριτήριο, όπως αυτό προκύπτει από τη γραμματική και τελολογική ερμηνεία των εφαρμοστέων διατάξεων που προβλέπουν το ακατάσχετο, προκειμένου να διαγνωστεί τότε επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, να καμφθεί ο κανόνας της απαγόρευσης κατάσχεσης του εργολαβικού ανταλλάγματος είναι η παροχή ή μη εργασίας από τον πιστωτή του αναδόχου για την εκτέλεση μέρους ή όλου του έργου ή αντίστοιχα η παροχή ή μη υλικών για την εκτέλεση του έργου, άρα, οι πιστωτές που δικαιούνται κατ' εξαίρεση να προχωρήσουν σε κατάσχεση είναι οι «*παρασχόντες εργασία*» ή οι «*παρασχόντες υλικά*» για την εκτέλεση του έργου, κατά τη διάταξη του άρθρου 4 του ν. 4694/1930 και, κατά την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 53 του ν. 3669/2008, οι προμηθευτές υλικών και μηχανημάτων του έργου, καθώς και οι εργάτες, οι υπάλληλοι και οι υπεργολάβοι που αποδεδειγμένα χρησιμοποιούνται στο έργο από τον ανάδοχο.

31. Ο νόμος δεν κάνει διάκριση ως προς την έννομη σχέση που πρέπει να συνδέει τον ανάδοχο με τον παρασχόντα εργασία στο έργο, ούτε ως προς τους όρους της σύμβασης, ούτε ως προς τον τρόπο πληρωμής -π.χ. με μηνιαίο μισθό ή με απόδειξη παροχής υπηρεσιών- ούτε ως προς τη μορφή της εργασιακής σχέσης. Επομένως, ο εργαζόμενος μπορεί να είναι εργάτης, τεχνίτης, υπάλληλος με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ή ανεξάρτητων υπηρεσιών ή έργου ή η αξίωσή του να ερείδεται -επί άκυρης σύμβασης- στις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού, αρκεί να έχει απασχοληθεί στο έργο, να έχει, δηλαδή, παράσχει εργασία ή υλικά και με τον τρόπο αυτό να έχει συνεισφέρει στην εκτέλεση ή/και αποπεράτωσή του. Μάλιστα, στοιχείο που ενισχύει την ως άνω θέση, αποτελεί και το ότι εντάχθηκαν και οι υπεργολάβοι στην κατηγορία των πιστωτών που επιτρέπεται ο νομοθέτης, κατ' εξαίρεση, να επιβάλουν κατάσχεση του εργολαβικού ανταλλάγματος, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό διευρύνεται και «*σχετικοποιείται*» η έννοια της εργασιακής σχέσης που «*συνδέει*» ανάδοχο και εργαζόμενο στο έργο, όπως επίσης και αποσαφηνίζεται, έτι περαιτέρω, το κριτήριο, βάσει του οποίου ο νομοθέτης προσδιορίζει τα «*υποκείμενα*» που δικαιούνται, κατ' εξαίρεση, να προβούν σε κατάσχεση του εργολαβικού ανταλλάγματος, και αυτό διαφαίνεται με σαφήνεια ότι είναι «*η*

αποδεδειγμένη χρησιμοποίησή τους στο έργο» από τον ανάδοχο, δηλαδή η απασχόλησή τους στο έργο.

32. Εξ αντιδιαστολής, με ασφάλεια συνάγεται ότι δανειστής με απαίτηση που πηγάζει από ενεργή εργασιακή σχέση με ανάδοχο εταιρεία, ο οποίος όμως δεν απασχολήθηκε στο (επίμαχο) έργο, παρέχοντας εργασία ως εργάτης, τεχνίτης ή υπάλληλος [ή, αντίστοιχα, δανειστής που παρείχε υλικά στον ανάδοχο, αλλά η απαίτησή του έναντι αυτού δεν προέρχεται από την προμήθεια υλικών ή μηχανημάτων που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτέλεση του (επίμαχου) έργου, αλλά χρησιμοποιήθηκαν π.χ. σε προηγούμενο έργο] δεν εμπίπτει στους πιστωτές που, κατ' εξαίρεση, μπορούν να προβούν στην κατάσχεση του εργολαβικού ανταλλάγματος προς ικανοποίηση της απαίτησής τους, γιατί ο νόμος προέβλεπε εξαίρεση μόνο στους πιστωτές που έχουν σχέση με το εκτελούμενο έργο και επομένως, συμβάλλουν στην εκτέλεση και αποπεράτωσή αυτού, γι' αυτό διασφάλισε μία διαφορετική μεταχείριση σε αυτούς και για τον λόγο αυτό η διαφορετική μεταχείρισή τους κρίνεται δικαιολογημένη και μη αντικείμενη στη συνταγματική αρχή της ίσης μεταχείρισης των πολιτών (άρθρο 4 παρ. 2 Σ.). Η απαγόρευση κατάσχεσης ως προς τους πιστωτές αυτούς, σε κάθε περίπτωση, ένα μήνα μετά την περαίωση του έργου παύει να ισχύει, γιατί η σκοπιμότητα της νομοθετικής διάταξης περί ακατάσχετου -ως προς την ακώλυτη εκτέλεση και αποπεράτωση του έργου- θα έχει υπηρετηθεί.

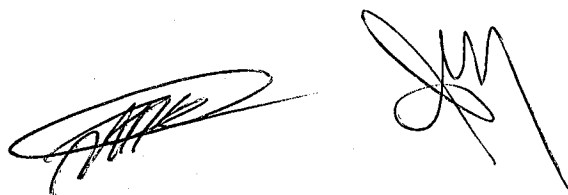
33. Έτσι, ο νομοθέτης, με τις διατάξεις που προβλέπουν το ακατάσχετο του εργολαβικού ανταλλάγματος, απέβλεψε στην αποφυγή δυσχερειών κατά την εκτέλεση δημοσίου έργου και στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του εργολάβου απέναντι τόσο στους εργαζομένους, όσο και σε όλους τους συντελεστές του έργου, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα για την απρόσκοπτη αποπεράτωσή του. Η σκοπιμότητα της ρύθμισης αυτής, εξάλλου, συνάγεται ευχερώς και από την προβλεπόμενη στον ίδιο νόμο εξαίρεση στο ακατάσχετο υπέρ των προσώπων αυτών που ρητά έχει προβλέψει, διότι με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζονται οι απαιτήσεις εκείνων που θεωρούνται συντελεστές του. (βλ. Γνωμοδότηση Γ' Τμήματος Ν.Σ.Κ. 184/2019, Ι. Καστριώτη Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2009, τόμ. α' σελ. 332, Π. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Ειδικό Μέρος β' έκδοση 2018, σελ. 90 αριθ. περιθ. 129).

34. Ο νομοθέτης, κατά την εισαγωγή της ρύθμισης της παροχής, κατ' εξαίρεση, δυνατότητας κατάσχεσης υπέρ όσων απασχολήθηκαν στο έργο, πέραν του ότι δεν προσδιορίζει τη μορφή ή το είδος των εργασιών που οφείλει να παράσχει ο

εργαζόμενος στο έργο, όπως προεκτέθηκε, περαιτέρω, δεν ορίζει το στάδιο που πρέπει να βρίσκεται το έργο ή το ποσοστό συμμετοχής στην εκτέλεση αυτού από τον εργαζόμενο ή την έκταση/τον τρόπο της συνεισφοράς του στην εκτέλεση ή/και αποπεράτωση του έργου, προκειμένου να τύχει, η απαίτηση του εργαζομένου, αυτής της διασφάλισης. Ο λόγος που δεν διακρίνει είναι γιατί επιφυλάσσει την ευνοϊκή μεταχείριση σε όλους τους πιστωτές του αναδόχου που συνεισφέρουν στην εκτέλεση του έργου, ανεξάρτητα, δηλαδή, εάν παρείχαν μικρή ή μεγάλη, ουσιαστική ή επουσιώδη συνδρομή ή εάν παρείχαν εργασίες στα πλαίσια της προετοιμασίας για την έναρξη της κατασκευής, σε προκαταρκτικό στάδιο ή σε στάδιο αποπεράτωσης του έργου, μέσα στα χρονικά πλαίσια της συμβατικής προθεσμίας ή και κατά τον χρόνο παράτασης της συνολικής προθεσμίας ή των τμηματικών προθεσμιών του έργου.

35. Εξάλλου, ως «έργο» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών μηχανικού, το οποίο επαρκεί αυτό καθαυτό για την εκπλήρωση μιας οικονομικής ή τεχνικής λειτουργίας. Η εκτέλεση των εργασιών αυτών απαιτεί, ιδίως, την εφαρμογή μελέτης με τη χρήση τεχνικών γνώσεων και μεθόδων και αφορά νέες κατασκευές, στις κατηγορίες, μεταξύ άλλων, των ηλεκτρομηχανολογικών και των ανελκυστήρων και (αντίστοιχα) των υποδομών εκ του συνδυασμού των ως άνω κατηγοριών, άρα, οι επιμέρους εργασίες στοιχειοθετούν και συναποτελούν το «έργο» και συνεισφέρουν εκάστη στην εκπλήρωση ενός τεχνικά λειτουργικού αποτελέσματος.

36. Από τα στοιχεία του υποβληθέντος από την ερωτώσα υπηρεσία φακέλου προέκυψε ότι ο Π.Τ., που εργάσθηκε στην ανάδοχο με την ιδιότητα του ηλεκτρολόγου μηχανικού, απασχολήθηκε στο επίμαχο έργο, προσφέροντας εργασίες/υπηρεσίες σε αυτό σε συνάφεια με την ειδικότητά του, οι οποίες συνεισέφεραν στην εκτέλεση του έργου ή/και στην ολοκλήρωση επιμέρους σταδίων αυτού. Ενδεικτικά, προέκυψε η εκτέλεση από αυτόν των καθηκόντων του τεχνικού διευθυντή στο έργο, η υπογραφή του συμφωνητικού εκτέλεσης του έργου, η προετοιμασία του φακέλου των εγγράφων της προσφοράς της αναδόχου, η παρακολούθηση του προγραμματισμού της χρήσης προσωπικού και μηχανημάτων της αναδόχου στο έργο, ο καθορισμός προτεραιοτήτων εκτέλεσης των εργασιών, η επιμέλεια της ανάπτυξης του εργοταξίου, η κατάρτιση και κατάθεση στην υπηρεσία του Σχεδίου και Φακέλου Ασφάλειας και Υγείας (Σ.Α.Υ. και Φ.Α.Υ.) του έργου

πριν από την έναρξη λειτουργίας του εργοταξίου⁹, η ανάθεση των παραγγελιών εξοπλισμού και υλικών και ο έλεγχος των όρων αυτών, η κατάθεση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία προς έγκριση οργανογράμματος του έργου με αναφορά στην οργανωτική δομή του προσωπικού που θα εκτελέσει το έργο και στον εξοπλισμό που θα χρησιμοποιηθεί, η παρακολούθηση των χρονοδιαγραμμάτων του έργου, η υποβολή μελέτης εφαρμογής του έργου προς έγκριση, η υποβολή της αίτησης και των απαιτούμενων δικαιολογητικών για χορήγηση έγκρισης εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας¹⁰, καθώς, και η αναθεώρηση των εγκρίσεων, μετά τη λήξη ισχύος τους, συνοδευόμενα από Υπεύθυνη Δήλωσή του, ο έλεγχος της συμβατότητας τεχνικών προδιαγραφών των προσφερόμενων υλικών και του εξοπλισμού και η εισήγηση στα αρμόδια όργανα της αναδόχου για αγορές υλικών και εξοπλισμού, η υπογραφή τεχνικών σχεδίων και πιστοποιητικών, η διενέργεια αυτοψιών για συντονισμό και παροχή οδηγιών σε τεχνικά συνεργεία, η υποβολή εγγράφων/αιτήσεων προς τις αρμόδιες υπηρεσίες (αρχαιολογία, Ε.ΥΔ.Α.Π., επιχειρήσεις κοινής ωφελείας, Ο.Τ.Α. κλπ.) για διενέργεια δοκιμαστικών τομών και αυτοψιών στον χώρο του έργου και για αδειοδότηση/έγκριση της κατασκευής, των τροποποιήσεων του σχεδιασμού και των εκσκαφών, η διενέργεια αλληλογραφίας με τους ιδιοκτήτες των ακινήτων για παροχή των απαιτούμενων συναινέσεων, η επιμέλεια οργάνωσης και υποβολής των προβλεπόμενων φακέλων και στοιχείων- ως τεχνικός διευθυντής- κατά το στάδιο της εξέτασης των αιτήσεων της αναδόχου για χορήγηση παρατάσεων της προθεσμίας εκτέλεσης του έργου και, αντίστοιχα, κατά το στάδιο της εκδίκασης των ενστάσεων της αναδόχου κατά των αποφάσεων κήρυξης της έκπτωσης.

37. Περαιτέρω, από το υπογραφέν Συμφωνητικό μεταξύ της αναδόχου και του Ελληνικού Δημοσίου προκύπτει ότι η ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης αποτελεί «*σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και ημερομηνία εγκατάστασης της αναδόχου*» (άρθρο 4 της Σύμβασης) επομένως, την 9η-6-2016, η ανάδοχος εγκαταστάθηκε στο έργο, κατά την πρόβλεψη του Συμφωνητικού και άρχισε να τρέχει η προθεσμία εκτέλεσης του έργου. Έκτοτε, όλες οι εργασίες, κάθε μορφής και είδους, εκτελεσθείσες από τους απασχοληθέντες στο έργο, σύμφωνα με την ειδικότητα, την εξειδίκευση και τις γνώσεις

⁹ ... όπου καθορίζονται οι ασφαλείς μέθοδοι εργασίας και εκτέλεσης διαφόρων εργασιών, οι τρόποι αποφυγής κινδύνων από τα δίκτυα κοινής ωφελείας, καθώς και τα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα προστασίας και πρόληψης ανά θέση εργασίας, για κάθε δραστηριότητα και φάση του έργου και για τη μετέπειτα ζωή του (εργασίες συντήρησης, μετατροπών κλπ.)

¹⁰ -με συνημμένα την τεχνική έκθεση του μηχανικού, το αντίγραφο τοπογραφικού διαγράμματος με την αποτύπωση στοιχείων του έργου -των ανελκυστήρων-, το σχέδιο κάτοψης και τομής, τη στατική μελέτη, την ηλεκτρομηχανολογική μελέτη για την ασφάλεια της εγκατάστασης λόγω επέμβασης σε υπάρχον κέλυφος και τον προϋπολογισμό του έργου-

εκάστου, πραγματοποιήθηκαν προς εκτέλεση και αποπεράτωσή του. Η ιδιότητα του καθενός εξ αυτών -ως συντελεστή στην εκτέλεση και αποπεράτωση του έργου- δεν αλλοιώνεται εκ του λόγου ότι δεν υπήρξε συμμετοχή του σε όλα τα χρονικά στάδια εκτέλεσης του έργου, δηλαδή από την ημερομηνία εγκατάστασης της αναδόχου στο έργο και έως την υπογραφή της βεβαίωσης περάτωσης του, επειδή λ.χ. εντάχθηκε στο προσωπικό του εργοταξίου σε μεταγενέστερο χρόνο ή αποχώρησε προ της ουσιαστικής έναρξης της κατασκευής του έργου (πριν το στάδιο εκσκαφών-θεμελιώσεων).

38. Ενόψει τούτων, και υπό τη συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων (απόκτηση τίτλου εκτελεστού), συντρέχει νόμιμη περίπτωση, κατ' εξαίρεση επιβολής κατάσχεσης του εργολαβικού ανταλλάγματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 4694/1930 και την ειδική νομοθεσία περί δημοσίων έργων και συγκεκριμένα τις διατάξεις του εφαρμοστέου, στην προκειμένη περίπτωση, νόμου 3669/2008 (άρθρο 53 παρ. 11), αλλά, και του νυν ισχύοντος νόμου 4412/2016 (άρθρο 152 παρ. 11), για την ικανοποίηση απαιτήσεων του Π.Τ., που προέρχονται από την παροχή εργασιών του στο έργο, κατά το διάστημα από τις 9-6-2016 (ημερομηνία υπογραφής της εργολαβικής σύμβασης) μέχρι τις 31-7-2018 (ημερομηνία αποχώρησής του από την εταιρεία), καθόσον εμπίπτει στην κατηγορία των δανειστών που επιτρέπει ο νομοθέτης, κατ' εξαίρεση, την επιβολή κατάσχεσης επί του εργολαβικού ανταλλάγματος, χωρίς να ασκεί επίδραση το γεγονός ότι αυτός αποχώρησε από την ανάδοχο εταιρεία πριν την ημερομηνία ουσιαστικής έναρξης της κατασκευής του έργου, δεδομένου ότι η προθεσμία εκτέλεσης άρχισε να τρέχει από την υπογραφή της σύμβασης, την οποία ακολούθησε άμεσα και η εγκατάσταση της αναδόχου στο έργο.

39. Επισημαίνεται περαιτέρω, ότι το Δημόσιο, μετά την επίδοση του ως άνω κατασχετηρίου, δεν κατέθεσε δήλωση (καταφατική ή αρνητική) ως τρίτος, επομένως, συντρέχει περίπτωση παράλειψης δήλωσης, εξομοιούμενης, από τον νόμο, με αρνητική δήλωση, κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 985 του Κ.Πολ.Δ. σε συνδυασμό με το εδάφιο β' της παραγράφου 3 του άρθρου 145 του ν. 4270/2014. Εν συνεχεία, ο κατασχών δεν άσκησε ανακοπή κατά της, κατά πλάσμα του νόμου, αρνητικής δήλωσης του Ελληνικού Δημοσίου. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 151-161, 982, 984-986, 988 και 990 του Κ.Πολ.Δ. συνάγεται ότι όταν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία του άρθρου 986 Κ.Πολ.Δ. για την άσκηση ανακοπής κατά της παράλειψης της δήλωσης (ή της ανακριβούς δήλωσης) επέρχεται έκπτωση του κατασχόντα από το δικαίωμά του να ασκήσει ανακοπή και να αμφισβητήσει την ειλικρίνεια της δήλωσης του

τρίτου (βλ. ΑΠ 448/2016) ή τις συνέπειες της δήλωσης, ή να ζητήσει καταβολή του κατασχεθέντος ή την καταβολή αποζημίωσης (βλ. ΑΠ 1261/2019, ΑΠ 15/1993), επομένως, εν προκειμένω, έχει οριστικοποιηθεί η πλασματική άρνηση του Ελληνικού Δημοσίου, έχει επέλθει αυτοδίκαιη παύση των συνεπειών της επιβληθείσας συντηρητικής κατάσχεσης και με την παύση των εννόμων συνεπειών αυτής (όπως προκύπτει και εξ αντιδιαστολής από την παράγραφο 2 του άρθρου 984 ΚΠολΔ), το Ελληνικό Δημόσιο δεν υποχρεώνεται προς δέσμευση και μπορεί να εξοφλεί την κατασχεμένη απαίτηση, να τη συμψηφίζει με μεταγενέστερη απαίτηση ή να την αποδίδει σε εκείνον κατά του οποίου έγινε η κατάσχεση.

40. Από την αυτοδίκαια, όμως, παύση των εννόμων συνεπειών της επιβληθείσας συντηρητικής κατάσχεσης, δεν εμποδίζεται η επιβολή, υπό τη συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων [απόκτηση τίτλου εκτελεστού π.χ. τελεσίδικης δικαστικής απόφασης ή οριστικής απόφασης που κηρύσσεται προσωρινά εκτελεστή (για το προσωρινά επιδικασθέν ποσό) επί της εργατικής διαφοράς], από τον Π.Τ., δανειστή-εργαζόμενο της αναδόχου, αναγκαστικής κατάσχεσης, εις χείρας του Δημοσίου ως τρίτου, επί του οφειλόμενου στην ανάδοχο εργολαβικού ανταλλάγματος, για την ικανοποίηση απαιτήσεών του που προέρχονται από την παροχή εργασιών του στο έργο [κατά το διάστημα από τις 9-6-2016 (ημερομηνία υπογραφής της εργολαβικής σύμβασης) μέχρι τις 31-7-2018 (ημερομηνία αποχώρησής του από την εταιρεία)], κατά τα ανωτέρω στην παράγραφο 38 εκτιθέμενα.

Απάντηση:

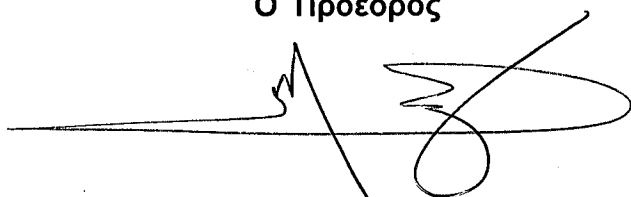
41. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδοτεί ομόφωνα ότι:
Ο εργαζόμενος εργοληπτικής επιχείρησης, αναδόχου δημοσίου έργου που είχε την ιδιότητα του τεχνικού διευθυντή του έργου, δύναται να επιβάλει κατάσχεση σε βάρος της αναδόχου, εις χείρας του Δημοσίου ως τρίτου, μέρους του οφειλόμενου σε αυτήν εργολαβικού ανταλλάγματος για απαίτησή του, προερχόμενη από την παροχή εργασιών του στο έργο, για τον λόγο ότι εμπίπτει στα πρόσωπα στα οποία επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, να επιβάλουν κατάσχεση του εργολαβικού ανταλλάγματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 4694/1930 και την ειδική νομοθεσία περί δημοσίων έργων και συγκεκριμένα τις διατάξεις του εφαρμοστέου, στην προκειμένη περίπτωση, νόμου 3669/2008 (άρθρο 53 παρ. 11), αλλά, και του νυν ισχύοντος νόμου 4412/2016 (άρθρο 152 παρ. 11), χωρίς να ασκεί επίδραση το γεγονός ότι αυτός αποχώρησε από την

ανάδοχο εταιρεία πριν την ημερομηνία ουσιαστικής έναρξης της κατασκευής του έργου, δοθέντος ότι η προθεσμία εκτέλεσης άρχισε να τρέχει από την υπογραφή της σύμβασης, την οποία ακολούθησε άμεσα και η εγκατάσταση της αναδόχου στο έργο.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

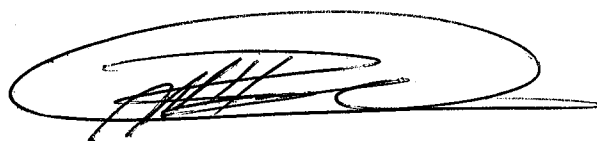
Αθήνα, 9 Ιουνίου 2022

Ο Πρόεδρος

Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος
Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Μαρία Βασιλείου-Τρύφων
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.